

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Voščila

Tržaškemu „Delu“

Pozdravljam tednik «Delo», ki postaja zopet glasilo KPI, kakor je bil po livornskem kongresu januarja 1921. Želim listu — za katerega sem sam dal pobudo, da bi se ustanovil in mu tudi določil ime — naj bi vedno zagovarjal idejo socializma pod vodstvom komunistične partije; naj bi bil glasilo bratstva med slovenskimi in italijanskimi delavci in med delavci vseh narodnosti. Zlasti želim, da bi še naprej zagovarjal idejo mirne koeksistence in miru med narodi, za splošno razorožitev in konec koncev naj bi bil še naprej to, za kar je bil ustanovljen, namreč glasilo za zmago socializma po svem svetu.

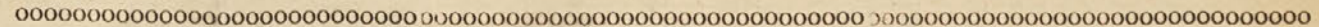
IVAN REGENT

Pismo deželnega komiteja KPI

V imenu slovenskih in italijanskih komunistov Furlanije-Juljske krajine pošilja Deželni komite KPI topel in bratski pozdrav «Delu», ki je ponovno postalo glasilo KPI za slovensko manjšino v Italiji. Ob tej priliki izraža voščilo, da bi se to glasilo borbe za mir, demokracijo in narodnostne pravice Slovencev vedno bolj učvrščalo tudi z aktivnim sodelovanjem slovenskih in italijanskih tovarišev v akcijah za ustanovitev avtonomne dežele s posebnim statutom, ki je jamstvo za gospodarski in socialni razvoj v naših pokrajinah ter za enakopravnost Slovencev.

DEŽELNI KOMITE K.P.I.

Naš uvodnik OB PONOVNEM IZIDU GLASILA

Izid današnje številke «Delo» predstavlja politični dogodek velike važnosti za Slovence, komuniste in nekomuniste iz vse dežele, od Trsta do Nadiških dolin in do Goriške. Od danes naprej je namreč «Delo» znova glasilo KPI za slovensko manjšino v Italiji.

Naključje je nanese, da je izšla prva številka obnovljene izdaje ravno na 41. obletnico dneva, ko je «Delo» prvič izšlo kot glasilo KPI.

Povezujoč se na svetle tradicije, se je vodstvo KPI obvezalo dati slovenskim tovarišem možnost, da razpolagajo z «Delom» kot z orodjem borbe za pravice naše manjšine v Italiji. List in njegovo čim večje širjenje zavisita sedaj zlasti od nas, slovenskih tovarišev voditeljev, aktivistov, partijcev. Od nas je odvisno, če ga bomo znali dobro in učinkovito uporabljati in ga širiti po vsej deželi.

Linija časopisa je tista, ki jo je vodstvo KPI nakazalo v resoluciji o slovenski manjšini v Italiji in ki je imela tako širok odmev ter je bila tako ugodno sprejeta od velike večine našega prebivalstva. «Delo» bo še naprej razvijalo to linijo, kot jo je razvijalo doslej in bo — kot borbeno glasilo — dalo svoj doprinos za njeno vsestransko uresničitev. List hoče biti dokaz akcije Slovencev, v prvi vrsti komunistov, kot prvoborcev v bitkah, v bratski enotnosti z italijanskimi delavnimi in ljudskimi množicami, za demokracijo, gospodarski in socialni napredek, za socializem v Italiji. Podčrtati hočemo torej doprinos slovenskega prebivalstva v politični bitki za resnični preokret na levo; kajti le tako bomo lahko dosegli in zaščitili naše narodnostne pravice, ter dosegli enakopravnost Slovencev.

cevi in Italijanov. To pomeni, da se bo «Delo» borilo za svobodni razvoj slovenske skupnosti v Italiji tako na političnem kot na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju.

Glavni činitelj uspeha v tej borbi je enotnost vseh Slovencev, enotnost Slovencev z italijanskimi ljudskimi množicami, aktivna udeležba v delavskih in kmečkih borbah, v borbah vseh delovnih slojev v državi, deželi, v naših pokrajinah in naših občinah.

Čim boljši odnosi našega prebivalstva s slovenskim narodom, z ljudstvom republike Slovenije, bodo dali svoj prispevek naši borbi, predstavljali bodo važen element tudi za učvrstitev prijateljstva med dvema narodoma, med dvema sosednjima državama ter faktor miru in prijateljstva med vsemi narodi, v prepričanju, da je borba za mir, za svet brez atomske nevarnosti in brez oboroževalne tekme podlaga slehernemu napredku.

O tem bo «Delo» govorilo. Nam ostane naloga okrepiti to naše bor-

beno sredstvo, seznaniti najširše sloje s tem kaj je in kaj hoče Komunistična partija, razširiti njene vrste med Slovenci, v vseh si, da je močna in dobro organizirana KPI s čim večjim številom članov med slovenskimi delavnimi ljudmi in demokrati najboljše jamstvo za doseg in zaščito naših pravic.

MARIJA BERNETIČ

Problem avtonomne dežele v resni fazi

Poslanec Ingrao bo v nedeljo govoril v Trstu

Deželni komite KPI sklicuje za nedeljo 13. maja širši deželni sestanek, na katerem bodo razpravljali o zelo živem problemu: o avtonomiji dežele Furlanije-Juljske krajine, ki je pogoj za njen ekonomski in socialni razvoj. Ta sestanek bo zelo važen, kar potrjuje tudi dejstvo, da se bo vršil v času, ko se bitka za ustanovitev dežele nahaja v zelo resni fazi.

Znano je namreč, da vlada pripravlja svoj zakonski načrt statu-

ta za novo deželo ter da je bila za to imenovana posebna komisija, kateri načeluje demokristjan Piccioni. Po vesteh, ki so dospele iz Rima, kaže, da sedanja sredinsko-levičarska vlada namerava priznati deželi pravice zelo omejenega statuta.

Tudi volitve novega predsednika republike ter manevri proti podžavljenju električnih monopolov imajo svoj pomen za deželo Furlanije-Juljske krajine.

In če k vsemu temu prištejemo še hudo protiregionalistično gonjo, ki jo je sprožila združena reakcionarna, skrajno desničarska politična in ekonomska razvrstitev, pridemo do ugotovitve, da v resnici obstaja resna nevarnost za deželo.

Zato je nujno, da vse politične sile, ki so naklonjene ustanovitvi dežele s posebnim statutom, povečajo svoje akcije za odstranitev vseh nevarnosti. In prav ta namen ima nedeljski sestanek, ki ga sklicuje naš deželni komite v Trstu.

Na tem sestanku bodo komunisti temeljito proučili probleme, ki se tičejo dežele s posebnim statutom in sprejeli smernice za poživitev bodočega delovanja za pospešitev ustanovitve dežele že v sedanji zakonodajni dobi.

Pospešiti moramo naše akcije za doseg take avtonomije, ki bo dala Trstu, v okviru dežele, še posebne pravice in uresničila aspiracije prebivalstva vseh pokrajin ter aspiracije slovenske manjšine, kar je za nas še posebno važno.

Sestanek bo torej v nedeljo v Ljudskem domu v Trstu (ul. Madonnina 19) in ga bo vodil poslanec Vidali, glavno poročilo pa bo podal deželni sekretar KPI tov. Lizzero. Sestanek se bo začel ob 9,30.

Po poročilu bo diskusija, ki se bo nadaljevala tudi popoldne. Ob 17. uri bo govoril član tajništva KPI posl. Ingrao. Ta del sestanka bo javen, zato vabimo k obilni udeležbi.

Resolucija KPI

O političnem položaju v Italiji

Vodstvo naše partije je v sredo objavilo resolucijo o sedanjem političnem položaju v Italiji. V resoluciji je med drugim rečeno:

«Zadržanje krščanske demokracije pri volitvah predsednika republike pomeni resno politično dejanje, ki zaskrblja demokratično javnost. KPI obsoja tako ravnanje kot očiten dokaz, da demokristjani težijo izključno k temu, da bi obdržali in raztegnili svoj politični monopol, pri čemer so pripravljeni po teptati tudi demokratičnejše struje svoje stranke, ponižati svoje zavznike in zmanjšati prestiž republiških ustanov. Vodilna skupina KD je sicer morala priznati polom svoje stare politike, vendar pa je manevrirala tako, da se je izognila vsaki obnovi, kar odgovarja koristim komandne moči velekapitalistične buržoazije.

Protiofenziva desnice predstavlja resno nevarnost, proti kateri se je treba boriti z vso odločnostjo. Glas parlamentarcev KPI v podporo kandidaturi Saragata je ponovno dokazal, da komunisti znajo pozabiti tudi na globoke razloge nasprotja, ko gre za to, da se izrazi skupno protifašistično čustvo, ko je potrebno zoperstaviti se klerikalni nasilnosti».

Dogodek tedna

Izvolitev novega predsednika republike

ANTONIO SEGNI je novi predsednik italijanske republike. Izvoljen je bil minulo nedeljo pozno ponoči.

Devetkrat so senatorji, poslanci in predstavniki samoupravnih dežel oddali svoje glasovnice v žaro, preden je prišlo do izvolitve.

Pri prvem glasovanju, ki je bilo že 2. maja je poslanec Segni prejel komaj 333 glasov, deveto glasovanje pa mu je prineslo 443 glasov. Za izvolitev je bilo potrebnih 428 glasov.

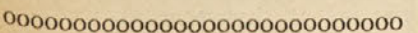
Za sedanjega predsednika so glasovali demokristjani (toda ne vsi) liberalci, monarhisti in fašisti. Sredina in levica sta oddala svoj glas za socialnega demokrata Saragata, ki je pri prvem glasovanju prejel komaj 42, pri zadnjem glasovanju pa 334 glasov.

Pri prvem in drugem glasovanju so komunisti glasovali za svojega kandidata, ki je bil senator Terracini, socialisti so pri prvem glasovanju prav tako volili svojega kandidata Pertinija, pri naslednjih glasovanjih pa je levica na splošno,

kot že omenjeno, glasovala za Saragata.

Novi predsednik republike je Sardinec po rodu, po poklicu pa je univerzitetni profesor. Svojo politično kariero je začel leta 1919, ko je vstopil v tedanjo Ljudsko stranko, predhodnico sedanje krščansko-demokratske stranke. Vendar pa je bilo tedaj njegovo delovanje omejeno le na sardinski otok. Prav tako je bilo Segnijevo delovanje omejeno tudi leta 1942, ko so se začeli majati temelji fašistične vladavine. V vsedržavnem okviru krščansko-demokratske stranke se je Segni začel udeleževati šele 1944 leta.

Po vojni je bil najprej nekaj časa podtajnik ministrstva za kmetijstvo, kasneje je postal minister, bil je tudi ministrski predsednik, v zadnjem času pa je bil minister za zunanje zadeve. V svoj stranki pa je Segni pristaš desničarske struje.

Stiki med ZKS in tržaško federacijo KPI

Preteklo soboto in nedeljo je bila na obisku v koprskem okraju sedemčlanska delegacija Avtonomne tržaške federacije KPI. Obiskala je Koper, Izolo in Piran ter se zlasti zanimala za razmere, v katerih se nahaja tamkajšnja italijanska etnična manjšina. Ta obisk spada v vrsto pobud za vzpostavitev normalnosti (Konec na 4. strani)

POLITIKA

OASOVSKI TEROR v Alžiriji se še vedno nadaljuje. Ne mine dan, da ne bi bile ulice alžirskih mest oškropljene z mučniško krvijo nedolžnih domačinov in tudi nedomačinov. Ta teror se je v določeni meri prav v zadnjem času še povečal, saj podivjani fašisti ne prizanašajo več niti otrokom in materam.

Zaradi povečanega terorja je bila začasna alžirska vlada prisiljena protestirati pri francoskih oblasteh, od katerih je zahtevala, naj sprejmejo nujne ukrepe za to, da se bodo izvajala vsa določila evianskega sporazuma.

Teško je ugotoviti, kje se neha moč in sposobnost francoskih oblasti v borbi proti oasovcem in kje se začne namenoma sabotiranje izvajanja že omenjenih evianskih sporazumov. Eno pa je gotovo in to je, da so sile, ki so zainteresirane nad kaosom v severni Afriki, še vedno tako močne ter da jim niti na misel ne pride, da bi opustile svojo trmo.

Ta teden so v Parizu artilirali enega izmed glavnih voditeljev OAS. To je André Canal imenovan tudi "črni monokel". Canal je veleindustrialec in proizvajalec vina v Alžiriji. Kot tak je imel razpredeno mrežo po vsej severni Afriki. Za svoje akcije je dobival navodila osebno od ujetega bivšega generala Salana.

Po nekaterih podatkih so v Alžiriji od 19. marca, ko je bil sklenjen evianski sporazum, ubili tisoč oseb, ranjenih pa jih je bilo še mnogo več.

1. MAJA so Francozi razstrelili še eno jedrsko bombo v Sahari. Do te razstrelitve je prišlo v času, ko se vrše v Zenevi brezplodna pogajanja o ustavitvi jedrskih poizkusov. Zadnja razstrelitev bombe je nedvomno postavila v resno nevarnost nadaljevanje omenjene konference.

Japonska vlada je poslala državam, ki sodelujejo na ženevski konferenci noto v kateri izraža upanje, da ne bo prišlo do prekinitve pogajanj. V isti noti je japonska vlada obžalovala, da je prišlo do obnovitve jedrskih poizkusov tudi v Ameriki.

MARSAL TITO je imel v nedeljo v Splitu zelo važen govor. V njem je obravnaval v glavnem notranja vprašanja, predvsem gospodarskega značaja. Poudaril je nujnost omogočanja normalnega in pravnega razvoja socialistične graditve v deželi ter podčrtal, da so za to v prvi vrsti odgovorni komunisti. Ožigosal je obstoječe hibe in poudaril potrebo, da se delavski kolektivni najodločnejše borijo proti nepravilnostim. Tistim, ki so krivi, da se dogajajo nepravilnosti, zlasti na gospodarskem področju v deželi, je Tito napovedal obločen in brezkompromisen boj. Od komunistov in od delavskih kolektivov je zahteval, naj brez usmiljenja odstranijo krivce in nesposobne elemente. Za Titov govor vlada veliko zanimanje, zlasti v Jugoslaviji.

Aktualni problemi

Borba za ustanovitev avtonomne dežele

Vladni predsednik posl. Fanfani je zagotovil, da bo avtonomna dežela Julijska krajina-Furlanija ustanovljena pred razpustom parlamenta in pred novimi državnoborskimi volitvami. Pričakujemo, da bo vlada levega centra, ki jo od zunaj podpirajo tudi socialistični tovariši, izpolnila to svojo obljubo. A v tem trenutku se postavljata dva problema. Predvsem ne moremo in ne smemo misliti, da je dežela že ustanovljena ker obstaja obljuba predsednika vlade. Na drugi strani pa nas zanima, kakšen posebni statut misli predlagati ali sprejeti vlada.

V zvezi s prvim vprašanjem moramo ugotovljati, da so večkrat desničarske sile, predvsem v krščanski demokraciji onemogočile s svojo opozicijo, svojim zavlačevanjem in svojo odkrito sabotažo napovedane korake naprej k modernizaciji italijanske gospodarske, družbene in politične strukture. To se dogaja tudi danes. Ze dejstvo, kako je bil izvoljen novi predsednik republike in kako se niso začeli sprejemati konkretni ukrepi za izpolnitev programa vlade levega centra po vprašanju nacionalizacij električne energije, odprave spolovinarstva, uveljavljanja členov ustave, ki so že od 1948 v pozabi, nas prepričuje, da je bitka med desničarskimi in naprednimi silami v Italiji v polnem teku in da bi bilo najmanj nepredvidno predvidevati, da se bo obljuba Fanfanija glede ustanovitve avtonomne dežele Julijske krajine-Furlanije zelo avtomatično izpolnila. Ze dejstvo, da so desničarski krogi v Trstu začeli zelo ostro in odločno kampanjo proti tej ustanovitvi in da so že začele s strani nekaterih skupin in osebosti, ki so vselej trdile, da pripadajo naprednim silam, nekatere zelo čudne diverzije (glej primer g.e. Gruber-Bencove), nam potrjuje, da bitka ne bo lahka in da bo treba mobilizirati vse sile za uresničenje postavke, za katero se KPI že od uveljavitve ustave bori.

Drugo, zelo važno vprašanje je, kakšen posebni statut, naj bi bil ta. Po nekaterih izjavah je znano, da vlada misli predlagati takšen statut, ki ne predvideva posebne avtonomije za tržaško področje, niti ne integralno prosto cono. Zgleda tudi, da se vlada ne bo ozirala na upravičena pričakovanja naprednih sil Italijanov in Slovencev v Italiji, ki zahtevajo, da se položaj narodnostne manjšine reši v duhu ustave in mednarodnih obveznosti.

Zaradi vsega tega je jasno, da se morajo ljudske množice v deželi Julijska krajina-Furlanija resno angažirati, ker je samo od njihove borbe in od njihove moči odvisno, kdaj homo deželo dobili in kakšen bo statut, ki bo zglasovan v parlamentu.

NA POBUDO slovenskega akademskega kluba «Jadrani» so nekateri slovenski politični predstavniki spregovorili o odnosu njihove stranke ali struje do vprašanj slovenske narodne skupnosti. Doslej so bila tri predavanja, katerim so sledile živahne razprave. Govorniki so bili: dr. B. Agneletto za SDZ, dr. J. Dekleva za NSZ in dr. K. Šiškovič za KPI.

Čeprav so bila predavanja namenjena slovenski javnosti na splošno, smo opazili, da so se za njih zanimali predvsem mladi akademiki in dijaki, ki so prav posebno ob predavanju tov. Šiškoviča napolnili do zadnjega kotička Gregorčičevo dvorano v ul. Geppa in z veliko pozornostjo sledili izvajanjem govornika, ki je v kratkih potezah orisal marksistično pojmovanje narodnostnega vprašanja, preciziral odnos komunističnih partij do tega problema, pregledal stališča in delovanje KPI od njenega na-

V tej borbi je KPI v prvih vrstah, Slovenci v KPI morajo biti ravno tako v prednjem delu razvrstitve ljudskih sil

rodnostnih pravic, ki so za naš življenj prav gotovo prvenstvene važnosti. Gre predvsem zato, kako se bodo znale slovenske množice vključiti v splošen boj italijanskega ljudstva za rešitev vprašanj, ki čakajo na uresničenje celih 14 let. Eno iz-

med teh vprašanj je prav deželna avtonomija, ki je bila sprejeta kot ustavno pravilo, da se omogočijo večja demokracija, svoboda, gospodarski, družbeni in politični razvoj. Je zelo lahko videti danes v napornih desničarskih krogih (od fašistov do demokristjanskih konzervativcev) poskus preprečitve nadaljnjih korakov naprej v smeri decentralizacije, demokratizacije, modernizacije italijanske republike. Ta poskus je istočasno usmerjen proti težnjam in zahtevam italijanskega ljudstva.

Bitka za avtonomno deželo Julijsko krajino-Furlanijo je torej bitka med desničarskimi, fašističnimi, konzervativnimi krogi na eni ter naprednimi, levičarskimi silami na drugi strani. Uspeh in zmaga naporov naprednih sil pomeni, da se je stvar demokracije, svobode in temeljnih gospodarskih ter družbenih sprememb premaknila z mrtve točke in da bodo zaradi tega Slovenci v Italiji v pogojih avtonomne dežele uživali boljše pogoje za uresničenje svojih zahtev.

Zato je zelo važno, da se vsa slovenska narodnostna manjšina v Italiji, na eni ali drugi način aktivno, množično vključi v gibanje za avtonomno deželo in da pri tem vodi bitko ne kot ločen oddelek v razvrstitvi ljudskih množic, temveč kot sestavni del široke fronte regionalističnega gibanja, ki se odločno zavzema za uveljavitev ustavnega določila. V sklopu te splošne borbe bodo našle najboljše mesto tudi zahteve po enakopravnosti slovenske skupnosti, kajti zmaga regionalistična gibanja je brez dvoma zmaga demokracije. In da gremo še korak dalje: zmaga demokracije pa pomeni tudi zmaga pričakovanj in zahtev naših slovenskih ljudi.

V bitki za avtonomno deželo je KPI v prvih vrstah, Slovenci v KPI morajo zato biti ravno tako v prednjem delu razvrstitve ljudskih sil. V tem trenutku pa je važno, da se vsi Slovenci neglede na politične ali ideološke razlike zavedamo, kako je važno postati eden izmed odločilnih faktorjev, ki bo omogočil s svojo mobilizacijo, da se v naših krajih ustvarijo pogoji, ki bodo olajšali življenje vsega našega ljudstva, po narodnostnem vprašanju pa slovenske narodne skupnosti.

K. ŠIŠKOVIČ

Mentre le larve litine si preparano a festeggiare le "radiose giornate,"

RICORDIAMO MUSSOLINI

agli Italiani che ne onorano la memoria ed a quelli che ne temono l'Ombra.

Benedetto dal sole,
dalla terra e dal pane,
dalle zappe lucenti,
dal sorriso infantile
e dal lavoro il 21 d'aprile.
Dio ti mandò all'Italia
come manda la luce.

DUCE, DUCE, DUCE!

Gornja slika nam kaže naslovno stran fašističnega lista «La sentinella d'Italia», ki izhaja v Tržiču (Monfalcone). Medtem ko so na vidiku procesi proti delavcem v goriški pokrajini, ki so bili prijavljeni sodnim oblastem zaradi velikih sindikalnih bojov, ima fašistična drhal popolno prostost, da nekaznovano izdaja list, ki žali antifašistična čustva prebivalstva. Odgovornim oblastem ne pride na misel, da bi črnosrajčnike prijavile zaradi odkrite apologije fašizma

Naša polemika

Pozitivna pobuda

stanka do danes, nakazal smernice, po katerih se KPI giblje v sedanjem trenutku in njene perspektive. Ne mislimo na tem mestu podajati podrobnjega poročila o zanimivih izjavah tov. Šiškoviča. To bomo skušali urediti v eni izmed prihodnjih števil našega lista.

Ob tej priliki bomo skušali raje pogledati, kakšni so lahko sadovi teh predavanj in kakšen je njihov pomen za slovensko javnost, zlasti za mladino.

Že takoj moramo pozdraviti kot izredno pozitivno pobudo SAK «Jadrani», ki je na ta način omogočil, da se vzpostavi neposreden stik med strankami, ki delujejo na slovenskem področju, in predvsem mladimi ljudmi, ki so do sedaj le nekako od zunaj spoznavali zna-

čilnosti, postavke in borbe na slovenskem področju delujočih političnih strank in skupin. Prav gotovo so si poslušalci lahko ustvarili različne vtise in so lahko v primerjavi stališč in konkretnih rezultatov spoznali, katera je tista stran, ka ali struja, ki se najbolj odlikuje po svoji doslednosti v zvezi z reševanjem vprašanj slovenske narodne skupnosti v Italiji. Menimo, da je zanimanje, ki so ga poslušalci pokazali ob predavanju tovariša Šiškoviča, najzgovornejši dokaz, kako se slovenski ljudje zavedajo, da brez KPI ni in ne more biti uspešnega boja za obstoj in razvoj Slovencev v Italiji.

A niti o tem nismo hoteli govoriti. Predvsem nas zanima zabeležiti neka-

tere negativne pojave in izpade ob priliki teh predavanj. Na vseh treh predavanjih, zlasti pa ob govoru tov. Šiškoviča, smo opazili, da so nekateri ljudje (bivši člani naše partije in nekaj slovenskih odvetnikov) usmerili vso svojo pozornost ne na iskanje stičnih točk, ki bi lahko omogočile konkretne ukrepe in korake za doseg tiste akcijske enotnosti med Slovenci, ki bi lahko dovolila dozorelejši in učinkovitejši boj proti sovražnikom slovenskih narodnih pravic, temveč na grobe, demagoške, iztrite izpite in vulgarne izpade proti komunistom in komunistični partiji. V določenem trenutku se je zdelo, da nekateri ljudje menijo, da je glavni sovražnik Slovencev prav tista komunistična partija, ki se že od svojega nastanka bori za enakopravnost našega življa in ki je dala v tej borbi vse svoje razpoložljive sile.

(Konec na 4. strani)

Iztrebimo ostanke fašizma!

Fašistični atentat na sedež federacije naše partije v Gorici, ki je bil izveden v noči na 25. april, postavlja ponovno v ospredje vprašanje neofašizma. Tudi ta atentat potrjuje, da so fašistične sile, ki so jih leta 1945 partizani premagali, še vedno žive in da rovarjenje teh sil še vedno predstavlja resno nevarnost v naši deželi.

Tekstilci v Podgori in Ronkah zahtevajo

Pravično proizvodno nagrado

Delavke in delavci predilnic v Podgori in Ronkah se borijo za pravično proizvodno nagrado. Podobna borba se je vršila tudi lani in je bila uspešno izbojevana. Se vedno se spominjamo lanske kompaktne borbe. Delavstvo je za devet dni zasedlo tovarniške obrate, prav tako se spominjamo ginjlive solidarnosti, ki jo je manifestiralo slovensko prebivalstvo Goriške z borečimi se delavkami in delavci, katerim je nudilo vsestransko pomoč.

Letos je direkcija tovarn nameravala izplačati delavkam in delavcem po 11.000 lir nagrade. Toda sindikalne organizacije niso sprejele te borne vsote. Zahtevale so večjo, pravičnejšo nagrado, saj so se dobički povečali, kljub povišanju plač, katere pa so še vedno prenizke. V tovarni Cantoni je prešlo do spora,

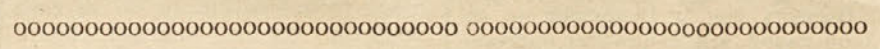
zuma, ki predvideva 30.500 lir proizvodne nagrade. V drugih podjetjih so v teku pogajanja za višji znesek. Tudi v Gorici hočemo izbojevati višjo nagrado, saj so se dobički povečali. Po dolgih razpravah je vodstvo tovarn prišlo do sklepa, da je pripravljeno dati po 14.000 lir proizvodne nagrade na-

vadnim delavcem, odnosno delavkam, 15.000 lir kvalificiranim in 16.000 lir specializiranim delavcem. Taso je, da se nahajamo še zelo daleč od ugodne ali vsaj sprejemljive rešitve problema. Zato bo torej potrebna nadaljnja borba.

Drugi, prav tako važem problem, ki ga bomo morali začeti reševati že v bližnji bodočnosti, je kontraktualni problem. V okvir tega problema spada pravica delavcev, da po sindikalnih organizacijah in notranjih tovarniških komisijah lahko razpravljajo z direkcijo o vseh delovnih odnosih, o akordnem delu, kvalifikacijah itd., itd. Dejstvo je, da dokler ne bo prišlo do ugodne rešitve vseh teh problemov, bodo delavci in delavke ostali v vsestransko neugodnem položaju. Dokler ne bo prišlo do sklenitve kontraktov, bodo imeli delodajalci vedno možnost, da vsiljujejo pospešen ritem proizvodnje, da zmanjšujejo število delavcev in absorbirajo vse ugodnosti, ki so bile v preteklosti izbojevane.

Zato kontrakt pomeni: večjo moč delavca in njegove sindikalne organizacije ter zmanjšanje samovolje delodajalca. Kontrakt pomeni tudi večjo svobodo, večjo varnost in gospodarsko blaginjo delovnih ljudi. In za doseg tega cilja bodo že v bližnji bodočnosti stopili v borbo delavci in delavke tekstilne stroke v vsej Italiji. Borba bo prav gotovo težka, toda zavedati se moramo, da je potrebna, ako hočemo doseči neprekidno emancipacijo delovnih ljudi.

MARIJA SELIČ-SELLI

Zadnje dni aprila je obiskala našo deželo delegacija Ljudske mladine Slovenije. Bila je gost federacij Zveze komunistične mladine, in Mladinske iniciative. Med obiskom je mladina razpravljala o raznih problemih, ki jo zanimajo. Gornja slika je bila posneta po sprejemu na sedežu KP v Trstu.

Kaj prinaša novi slovenski pravopis

Pomen novega priročnika

SLOVENSKI PRAVOPISI izhajajo v precej redkih časovnih obdobjih, zato je Državna založba Slovenije pred štiri-letmi leti dala pobudo za novo izdajo, ker je prejšnja na trgu pošla in se je tudi v razvoju jezika in pravopisa že pokazala potreba po novi, pregledani izdaji.

cenejša pridobitev novega SP in zaradi nje se je tudi v glavnem povečal njegov obseg. VSESTRANSKI PRIROČNIK. Novi SP bo torej še bolj kakor dosedanje izdaje nadomeščal frazeološki slovar, slovar tujk, slogovni priročnik, tehnični in sploh predmetni slovar, krajevni leksikon in vsaj deloma tudi tako pogrešani veliki slovar slovenskega knjižnega jezika, dokler ne dobimo vseh teh specialnih del v posebnih izdajah, ki bodo razbremenile prihodnje izdaje SP.

OLAJSAVE IN POENOSTAVITVE. Jezik nastaja in se razvija v skladu s potrebo in živo rabo in ni sad golega razuma in načrtnih zakonov, zato je v njem marsikaj muhastega in izjemnega. Ob vsakokratni novi izdaji SP pa je nekaj možnosti, da se vsaj deloma revidirajo dotedanja pravila in dopolnijo na podlagi žive rabe ali pa uveljavijo nekatere poenostavitve, ki naj olajšajo pouk jezika v šoli in v praksi. Tudi sestavljavci sedanje izdaje so poskušali v nekaterih poglavjih, ki za podobo jezika niso bistvena, sprostiti preveč toga pravila in dovoliti več dublet. Sem sodi bolj sproščeno deljenje, več dublet v poudarkih in pa raba prislova in pridevnikova v primerniški obliki (n. pr. bolje in boljše), tako da komplicirana pravila v nebistvenih vprašanjih zlasti v šoli ne bodo več sama sebi namen in bo lahko tem večja skrb prenesena na poglavja, ki so zares tehtna za resnično lepoto, duha, domačnost in kulturo jezika. Iz podobne želje po poenostavitvi prekompliciranih pravil je nastalo tudi nekaj načel, ki naj zmanjšajo število izjem. Sem sodi poenoteno obrazilo -avec, -avka, -avski, -avstvo in -ivec, -ivka, -ivski, -iv-

stvo (prevajavec, prevajavka, prevajavski, prevajavstvo; storivec, storivka, storivski), naslonjeno na živo govorno rabo in v glavnem tudi na zgodovinsko pisno rabo izpred dobe danes že precej izumrlega izumetničenega elkanja, katerega zadnji ostanke so ravno še v tem obrazilu. Nadalje sodi sem še poenoteno pravilo o pisavi sestavljenih besed, pri katerih v glavnem odloča poudarek o pisavi skupaj in narazen. Dalje gre še za poenostavitve in obenem naslonitev na živo rabo pri pisavi velikih in malih črk in za pisavo tujih imen.

OBSEG SLOVENSKEGA PRAVOPISA. Zaradi vseh številnih nalog, ki si jih je zastavil novi SP, se je njegov obseg hudo povečal, tako da je bilo treba po eni strani marsikaj črtati, po drugi pa najti kar najbolj gospodarno grafično rešitev, da bi knjiga ostala še naprej priročna, pregledna in čitljiva. To se najlepše vidi iz zgovorne primerjave: v SP 1950 je bilo na 936 straneh okoli 110.000 besednih zvez ali 96 avtorskih pol, v SP 1962 pa je na 1056 straneh istega formata blizu 200.000 besednih zvez ali 165 avtorskih pol. S tem smo se tudi po grafični plati približali idealu sodobnega slovarja.

UREDITEV SLOVENSKEGA PRAVOPISA. V glavnem je ureditev SP 1962 ostala ista kakor leta 1950, da se s tem olajša raba in izkoristi tra-

dicija. Zunanji razloček je predvsem v tem, da so uvodu in slovarju dodane še kratice in korekturna znamenja. V uvodu, precej razširjenem in dopoljenem, so najnujnejša pravila in načela za pravopis in pravo-večje, v zelo pomnoženem in razširjenem slovarju pa so razen sodobnih živih besed slovenskega knjižnega jezika upošteevane tudi številne tujke in imena, domača in tuja, klasična in moderna, krajevna in osebna. Po mnski odtenki besed so ponekod razen z zvezami nakazani še v navedbo stroke in z morebitnimi sinonimi, ravno tako pa so pri spakedrankah, nepotrebnih besedah ali slogovnih o hlapnostih dodana posebna opozorila in dodane lepše ali pravilnejše oblike

POMEN NOVE IZDAJE SLOVENSKEGA PRAVOPISA. Ker je v SP 1962 zajetih toliko besed, da po svojem besedišču in zvezah daleč presega Pletersnika, ker so sestavljavci še posebej pazili, da so upoštevali kar največ res živih besed, zgolj slovarske pa opuščali, ker je večina besed navedena v živem, naravnem okolju in ker so dodana vsa potrebna navodila in napotki za pisavo, izreko in pomen besed, obenem pa tudi vsa opozorila na slogovne, pravopisne in pravorečne pomanjkljivosti, je izid SP 1962 prav gotovo pomemben mejnik in solidna podlaga za vse nadaljnje slovarsko in leksikonsko delo pri Slovencih.

Kultura

BRECHT v ruščini. V kratkem bodo izšli v Moskvi prvi trije zvezki zbranih del Berta Brechta. Celotna zbirka bo obsegala pet knjig. Med prevedenimi deli bodo tudi štiri drame, ki bodo prvič izšle v ruskem jeziku.

V DNEH od 22. do 27. maja bo v Novem mestu revija dramskih skupin Slovenije. To bo že peta tovrstna revija v Sloveniji. Na njej bodo sodelovale skupine iz Trbovelj, Mežice, Velenja, Vidma-Krškega, Maribora, Kranja in Kostanjevice. Na sporedu so: Krčmarica Mirandolina, Razbiti vrč, Punčka sanja, Nepokopani mrtveci, Namišljeni zdravnik, Mišnica, Začenjamo živeti in Atomski vek.

Tudi pri nas bi morali začeti razmišljati o organiziranju podobne revije; ki bi prav gotovo poživila zanimanje za dramsko umetnost, da o drugih koristi, ki bi jih naša narodna manjšina imela od take akademije, ne govorimo še posebej.

OPERNI ANSAMBEL. Vseruskega gledališkega društva je v Moskvi izvedel novo satirično opero sovjetskega skladatelja italijanskega porekla Spadavecchia «Dobri vojak Švejk». Libreto za to opero je napisan po motivih znane Gaškovega romana o Švejku. Celotno operno delo je razdeljeno na deset slik, v katerih nastopa devetindvajset oseb. Glavno vlogo ima seveda «junak Švejk». List «Sovjetska kultura» je ugodno ocenil partituro opere, ki bo prav gotovo prešla v repertoar sovjetskih opernih gledališč.

V PONEDELJEK zvečer so v znanem tržaškem baru-galeriji «Tivoli» odprli umetniško razstavo slovenskega umetnika-slikarja Karla Zelenka. Razstavljenih je 12 umetniških del, za katera vlada veliko zanimanje občinstva.

Karel Zalenko je še mlad. Rodil se je leta 1925 v Celju. Leta 1949 je diplomiral na umetniški akademiji v Ljubljani. Kot umetnik je znan daleč po svetu. Razstavljal je že v številnih evropskih, ameriških in celo azijskih mestih, med drugim tudi v Moskvi, Tokyu, Milanu in Benetkah. Uveljavil se je tudi kot kipar, razbar in keramik predvsem pa kot grafik. Našim bravcem svetujemo, da si razstavo ogledajo.

TEATER-BALET-PETJE-FOLKLORA-KNJIGE-REVJI KINO-ODRI-RAZSTAVE-GLASBA

